

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 23 grudnia 2013 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi - Widzewa w Łodzi w sprawie z wniosku K. K., z udziałem N. L. i B. K., o unieważnienie aktu stanu cywilnego i o ustalenie treści aktu stanu cywilnego: (1.) oddalił wniosek oraz (2.-4.) rozstrzygnął w przedmiocie kosztów postępowania.

Jak wyjaśniono w uzasadnieniu orzeczenia K. K. wniósł o unieważnienie aktu urodzenia N. Ł. (L.) urodzonego w dniu (...), w D., w Wielkiej Brytanii, oraz o ustalenie treści aktu urodzenia N. Ł., poprzez oznaczenie wnioskodawcy jako ojca.

Jak wynika z okoliczności sprawy oraz ustaleń poczynionych przez Sąd Rejonowy wnioskodawca i uczestniczka postępowania B. K. zawarli związek małżeński w dniu 17 października 1998 roku. Będąc w 7 miesiącu ciąży uczestniczka wyjechała do Wielkiej Brytanii, gdzie w dniu (...) urodziła syna. Polski akt stanu cywilnego - akt urodzenia został sporządzony w dniu 5 listopada 2007 r. w Urzędzie Stanu Cywilnego Ł. - Centrum w Ł., jako transkrypcja aktu urodzenia sporządzonego w D., w Wielkiej Brytanii. W tymże akcie urodzenia N. L. jako ojciec został wskazany M. L., nazwisko rodowe L., zamieszkały pod adresem 63 S. R. D.. Jako matka wskazana została B. K., nazwisko rodowe P., zamieszkała 63 S. R. D..

Jak po pewnym czasie pobytu w Wielkiej Brytanii B. K. powróciła z synem do Polski, gdzie wychowywała syna wraz z wnioskodawcą. W 2012 roku ponownie wyjechała do Wielkiej Brytanii, pozostawiając syna w Polsce. Wnioskodawca, nie ma kontaktu z żoną a jako osoba nie wymieniona w akcie urodzenia nie może zapisać go do przedszkola ani szkoły. Dziecko nie posiada też numeru PESEL, przez co m.in. nie może korzystać z usług publicznej służby zdrowia.

W toku postępowania pierwszoinstancyjnego miejsce pobytu B. K. okazało się niemożliwe do ustalenia, przez co interesy uczestniczki reprezentował kurator dla osoby nieznanej z miejsca pobytu. Nadto ustanowiono kuratora dla N. L., a to w osobie siostry wnioskodawcy.

Sąd Rejonowy ocenił, że wniosek, podlega oddaleniu. Stwierdził, że ustalone okoliczności sprawy nie dają podstaw do przyjęcia, aby spełnione zostały, określone w przepisach art. 29-32 Ustawy z dnia 29 września 1986 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U.2011.212.1264 ze zm.) podstawy do wydania orzeczenia unieważniającego akt urodzenia, o którym mowa we wniosku. Nie doszło ani do sporządzenia dwóch aktów stanu cywilnego stwierdzających to samo zdarzenie, ani też stwierdzone w akcie zdarzenie, tj. urodzenie dziecka, nie jest niezgodne z prawdą. Wreszcie akt urodzenia nie posiada takiego uchybienia, które zmniejszałoby jego moc dowodową. Nie zaszły także podstawy do sprostowania aktu, jako błędnie lub nieściśle sformułowanego ani do ustalenia jego treści. Ustalenie treści byłoby uzasadnione jedynie wtedy, gdyby akt unieważniony miał być zastąpiony nowym aktem, bądź akt urodzenia lub małżeństwa nie zostałyby sporządzone i nie można byłoby go sporządzić w trybie przewidzianym w przepisach ustawy. Sąd wskazał także, że niedopuszczalne jest obchodzenie, przy pomocy przepisów Ustawy o aktach stanu cywilnego, przepisów prawa rodzinnego o uznaniu, ustaleniu i zaprzeczeniu ojcostwa. Procedur tych nie można traktować zamiennie.

Powyższe orzeczenie zaskarżył wnioskodawca, wnosząc o jego zmianę, mającą się wyrażać w uwzględnieniu wniosku. Jako żądanie alternatywne zgłosił wniosek o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Skarżący, zarzucił Sądowi Rejonowemu naruszenie przepisu art. 233 § 1 kpc, co wyraziło się w:

- ustaleniu, że zarejestrowanie narodzin dziecka w angielskim urzędzie i wpisanie jako ojca mężczyzny, który rejestruje narodziny dziecka jest jednoznaczne z uznaniem tego dziecka w rozumieniu art. 73 § 1 i 2 kro.

- przyjęcie, że zmiana treści aktu urodzenia dziecka co do ojcostwa męża matki może nastąpić wyłącznie poprzez zaprzeczenie (ustalenie) ojcostwa, w sytuacji gdy nie zostało obalone domniemanie z art. 62 kro, oraz gdy akt stanu cywilnego sporządzony w Polsce jest jedynie transkrypcją dokumentu angielskiego.

Skarżący zarzucił także Sądowi Rejonowemu uchybienie proceduralne wyrażające się w nieprzeprowadzeniu dowodu z przesłuchania wnioskodawcy na okoliczność pochodzenia dziecka mimo, iż w sprawach dotyczących aktów stanu cywilnego orzecznictwo Sądu Najwyższego nakazuje podjęcie inicjatywy dowodowej przez sąd orzekający z urzędu.

Zdaniem apelującego powyższe uchybienia doprowadziły do naprawidłowego zastosowania przepisów prawa materialnego, tj. art. 62 kro, 73 § 1 i 2 kro oraz art. 55 § 1 pkt 3 ppm.

Skarżący, na poparcie swego stanowiska procesowego, zgłosił wnioski o dopuszczenie dowodów z:

- zeznań świadka M. S. na okoliczność ustalenia kiedy i w jakim stanie B. K. przyjechała do Anglii, gdzie zamieszkała, czy M. L. posługiwał się językiem angielskim, a wreszcie kto był zgłoszony jako osoba kontaktująca się z opieką lekarską oraz władzami administracyjnymi w zakresie ciąży B. K.,

- zeznań wnioskodawcy na okoliczność pochodzenia dziecka, świadomości stanu żony w dacie jej wyjazdu do Anglii, wyrażenie zgody wobec polskich władz na przyjazd dziecka i wyrobienie mu polskiego paszportu,

- zażądanie z Ambasady Polskiej w L. dokumentów na podstawie których N. K. otrzymał polski paszport,

- zobowiązanie adw. J. T., w trybie art. 248 § 1 kpc, do przedstawienia paszportu N. K. oraz oświadczenia wnioskodawcy sporządzonego na żądanie Ambasady Polskiej w sprawie wydania paszportu dla dziecka.

Skarżący powołał się także na fakt wydania jego synowi paszportu na nazwisko K..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

zaskarżone orzeczenie nie mogło się ostać.

Jest tak dlatego, że Sąd Rejonowy przeprowadził postępowanie bez udziału osoby wpisanej w akcie stanu cywilnego jako ojciec, którym jest M. L.. Należy zaś ocenić, że osoba ta posiada interes prawny w rozstrzygnięciu. w rozumieniu przepisu art. 510 § 1 kpc. Istotną wskazówką co do kręgu osób zainteresowanych w rozstrzygnięciu, niezależnie nawet od samej treści aktu stanu cywilnego, winien być przepis art. 454 § 1-3 kpc oraz przepis art. 4 Ustawy z dnia 29 września 1986 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U.2011.212.1264, dalej powoływana jako „uasc”).

Sposób procesowania przez Sąd Rejonowy doprowadził także do naruszenia prawa do udziału w postępowaniu matki dziecka. Stało się tak, gdyż Sąd Rejonowy ograniczył się do ustanowienia dla tej osoby kuratora dla osoby nieznannej z miejsca pobytu jedynie w oparciu o twierdzenia wniosku. Sąd nie poszukiwał uczestniczki w żaden sposób, choć dysponował m.in. wskazanym w akcie stanu cywilnego adresem zamieszkania w Wielkiej Brytanii.

Wreszcie zwraca uwagę, że kuratorem dla małoletniego N. L. ustanowiono siostrę wnioskodawcy, a więc osobę w oczywisty sposób związaną z podmiotem popierającym żądanie wniosku.

Taki sposób prowadzenia postępowania nasuwał poważne wątpliwości co do zachowania gwarancji procesowych uczestników, a w szczególności prawa udziału w postępowaniu. Sąd Okręgowy nie doszukał się powodów do stwierdzenia nieważności przeprowadzonego postępowania nieprocesowego ze względów szczegółowo omówionych w uzasadnieniu Uchwały Składu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2010 r. (III CZP 112/09). Niemniej uzasadnione było stwierdzenie, że dotychczasowy przebieg postępowania nie dawał podstaw do merytorycznego orzekania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Z tego powodu konieczne było uchylenie zaskarżonego postanowienia (art. 386 § 1 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc).

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Rejonowy winien dążyć do usunięcia wskazanych uchybień procesowych, a w szczególności zwrócić się do sądu rodzinnego o ustanowienie dla N. Ł. kuratora nie związanego z pozostałymi uczestnikami postępowania, oraz wezwać do udziału w sprawie M. L.. Powinien poczynić przy tym starania w celu ustalenia miejsca pobytu zarówno M. L., jak i B. K.. Godne rozważenia ze strony Sądu będzie skorzystanie z możliwości uzyskania wywiadu środowiskowego lub przesłuchania krewnych obojga uczestników, w celu ustalenia ich aktualnych danych adresowych. Dopiero po ewentualnym bezskutecznym wyczerpaniu możliwości ustalenia miejsca pobytu uczestników uzasadnione będzie ustanowienie kuratora.

Powyższe uwagi powodują, że merytoryczne odnoszenie się do zarzutów apelacji jest bezprzedmiotowe. Jedynie więc ubocznie należy wskazać, że zakres kognicji sądu w obecnej sprawie wynika z wniosku, który na obecnym etapie postępowania obejmuje jedynie wniosek o wydanie orzeczenia unieważniającego akt urodzenia z dnia 5 listopada 2007 r. i ustalenie jego treści. Akty stanu cywilnego prowadzone są na zasadach określonych w powołanej wyżej Ustawie i pełnią funkcję rejestru. Choć do orzekania w sprawach określonych w przepisach art. 29-32 uasc powołany jest sąd powszechny, to postępowanie to ma szczególny charakter, zaś kognicja sądu jest zawężona do kwestii ściśle związanych z opisanymi w w/w normach formami uzgadniania akt stanu cywilnego. Okoliczność tą winien brać pod uwagę Sąd Rejonowy ponownie rozpoznając wniosek.